

GLAS

SLOVENSKE
KULTURNE
AKCIJE

Mesečno poročilo. Izda-
ja tajništvo, Alvarado
350, Ramos Mejía.

LETO II. Štev. 10/11

OKT. - NOV. 1955

*Dr. Miha Krek o Preglednem
zborniku „Moj svet in moj čas“*

Predsednik narodnega odbora za Slovenijo, dr. Miha Krek je v pis-
mu z dne 11. 8. 1955 dr. Tinetu
Debeljaku zapisal tudi tole:

Mislim, da prav zares tudi v
domovini in v polni svobodi ne bi
mogli izdati bolj reprezentativne-
ga in boljšega dela. V naših in
posebej Vaših razmerah pa je to
naravnost čudovit sad požrtvoval-
nosti, pridnosti in talentov.

GLASOVI O „MEDDOBJU“
ŠTEV. 1 - 3 II. LETNIKA

Glas iz Rima: „...Ne pretira-
vam, bil sem ga vesel kot bi bil
lastne matere, če bi prišla sem.
Prebral v eni sapi! Mislim, da
danes še ne moremo dojeti pome-
na, ki ga ima ta številka; smo
preveč osebno prizadeti. Trenut-
no in neposredno je dala največ
nam samim, ker sedaj vemo, kaj
zmoremo. Nobena številka nobe-
ne slovenske revije po vojni se
ne more primerjati s to. — Ja-
vornik in Jurčec: končno le ne-
kaj užitnega. Pri obeh je jasno,
da jima sodobno svetovno pisanje
ni skrivnost, a sta kljub temu do-
volj domača.“

Glas iz Trsta: „... Na splošno
vzbuja številka tukaj pri titovcih
kolikor so dosedanje izvode videli,
presenečenje, občudovanje in za-
vist...“

KULTURNO SNOVANJE
SLOVENCEV V ARGENTINI

*Pisatelj Mirko Javornik že ne-
kaj let v Trstu na radiu predava
o slovenskih kulturnih dogodkih
in sicer pod zaglavjem „Književ-
nost in umetnost“. Tako je po va-
lovih Radio Trst II, dne 25. av-
gusta 1954, to je ob izidu prve
številke prvega letnika MEDDOB-*

TUDI TO JE POTREBNO

Mnogo je koristil delu Slovenske kulturne akcije „GLAS“. Ustanovili smo ga takoj ob začetku našega delovanja, ko smo opazili, da drugače ne bomo mogli redno obveščati vseh naših članov, naročnikov in prijateljev o naših prireditvah in naših publikacijah. Pokazalo pa se je kmalu, da bo moral list služiti tudi tistemu, kar nekateri upravičeno smatrajo za zlo našega časa — to je propagandi. S propagando za naše prireditve in z vabljenjem, do se Slovenci naroče na naše publikacije, revije in knjige, smo hoteli tudi s tem modernim in sodobnim sredstvom služiti samo enemu — širjenju ljubezni za slovensko besedo in za čistost in lepoto stvaritev slovenskega duha.

Pričujoča dvojna številka „GLASU“ prinaša tako celo vrsto glasov zlasti o naših publikacijah. Tako objavljamo v celoti članek, ki ga je o Mertiku napisal dr. Ludvik Puš, znani javni delavec v Združenih državah in glavni tajnik Slov. ljudske stranke. Iz njegovih vrstic smo z veseljem mogli razbrati za nas tako lepo prepričanje, da smo s svojim delom vsekakor koristno posegli v naše zamejsko kulturno snovanje in da to naše delo zamore med nami zajeti tako, da more iziti o tem toliko lepih misli.

Novi letnik **Meddobja** je sedaj s svojo trojno številko že skorajda ves med svojimi naročniki in bralci. V zasebnih pismih sta urednika prejela celo vrsto mnenj in priznanj (ki jih bomo po možnosti tudi v izvlečku objavili), v tej številki pa objavljamo v celoti predavanje, ki ga je imel v tržaškem radiu prof. Vinko Beličič in je bilo predavanje takoj nato natisnjeno v „Katoliškem glasu“, v Gorici.

Ne ponatiskujemo pa vsega tega zato, da bi to služilo samo za propagando, dasi zasluži dobra stvar tudi propagando. Objavljamo zato, da bi naši člani in prijatelji mogli biti obveščeni o tem, kaj mislijo o nas tam, kjer so slovenske skupine najštevilnejše. Njih sodba je za vse nas pri Slov. kult. akciji in pri uredništvih pač samo napotek, da ne smemo in ne moremo kreniti s poti, da ne smemo popustiti v skrbi in ljubezni za slovensko tiskano besedo in da moramo budno čuvati nad kvaliteto naših publikacij. In to je druga plat propagande, ki jo kdo kje stori za nas — in mi se tega naročila ne smemo strašiti.

In končno tudi še to: naše delo in priznanje naših bralcev in prijateljev pa naj tudi povečajo krog tistih, ki se zbirajo okoli našega dela in naše publikacije bero in jih naročujejo. Njih število narašča; želimo pa, da bi jih bilo čim več.

VINKO BELIČIČ

NOVI ZVEZEK „MEDDOBJA“

(Predavanje v tržaškem radiu)

Zadnja leta smo precej brali (in tudi danes lahko beremo) o krizi, ki jo preživljajo povojne slovenske revije. Kje je krivda za to krizo, je težko reči. Res, da se revijalno življenje nemoteno lahko razvija le v urejenih in svobodnih razmerah, res pa je tudi, da ga omogoča razvit in zavesten čut za skupno bližanje istim ciljem. Kjer vsakdo vleče na svojo stran in išče le sebe, kjer kulturnih delavcev ne družijo isti duh in isti cilj in kjer urednik ne zna voditi družino sodelavcev, tam bo revija hiralala in izhiralala. Tako hira že vsa leta nekaj slovenskih revij: izhajajo neredno, po gradivu so uboge, zapletajo se v dolgovezne polemike, izgubljajo bralce in kar ne morejo na zeleno vejo. Res je tudi vse to podoba dobe, le da je negativna. Po drugi strani pa seveda drži, da tam, kjer domače kulturno življenje polje v vseh smereh, leposlovno-kulturna revija ne pride tako do izraza kot tam, kjer se narodna kultura omejuje v glavnem na umetnost in znanost.

JA podal pregled kulturnega snovanja Slovencev v Argentini. Pri tem je zlasti govoril o Slovenski kulturni akciji in sedaj objavljamo izvlečke iz tega predavanja, da po enem letu nakažemo, kakšne so bile nade ob našem nastopu pred poldrugim letom.

„Zadnja pošta iz Argentine je prinesla neverjeten in presenetljiv, toda za slehernega Slovence na moč razveseljav pozdrav: prvo slovensko literarno, umetnostno in kulturno revijo v zamejstvu — 'Meddobje'.

Takoj ob tem sporočilu velja poudariti, da ne gre za kak bolj ali manj amaterski poskus, ki so ga rodili srečno naključje, dobra volja ter idealizem, marveč za prvi širše dostopni in kvalitetni izraz obsežno zasnovane ter temeljito organizirane Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu, ki si je zastavila za cilj, postati matica in muzej vsega kulturnega in duhovnega snovanja Slovencev izven meja domovine.

Že prva številka revije „Meddobje“ pomeni časten uspeh za to veliko in požrtvovalno hotenje, saj se po obsegu in številu sodelavcev, vrednosti in raznolikosti prispevkov ter po opremi skoraj enakopravno postavlja ob bok nekdanjima vodilnima slovenskima literarnima revijama v Ljubljani — „Dom in svetu“ ter „Ljubljanskemu zvonu“ — ter daleč prekaša vse, kar more današnja revijalna književnost ob vsej podpori režima pokazati v Sloveniji... Urednika „Meddobja“ sta publicist in esejist Ruda Jurčec, doslej pisec edine knjige o slovenskem politiku, ideologu in organizatorju, pokojnem dr. Janezu Evangelistu Kreku, ter pisatelj Zorko Simčič, čigar prvi roman „Prebujenje“ ter vrsta novel in črtic po njem so bili v slovenski javnosti deležni nepričakovanega priznanja.

Nato sledi podrobna ocena vseh v prvem zvezku objavljenih prispevkov, nakar pisatelj ob koncu nadaljuje:

„Iz te... navedbe vsebine in nje ocene je že moči razbrati in mirno zapisati, da pomeni „Meddobje“ nov, drzen in, vpoštevajoč vse razmere, mejniški dogodek ne samo v zamejski, marveč v splošni slovenski kulturni tvornosti, zlasti če bo revija vedno in v vsem zadovolstila načelu in nalogi, ki ju je za uvod izrekel urednik Jurčec, ko je zapisal:

‘Kakor je umetnik doma, ko je še delal v svobodi, mogel...’ (Sledi citat iz uvodnih besed prve številke prvega letnika revije in govora Rude Jurčeca na prvi prire-

V takem položaju pa so danes Slovenci v diaspori: Slovenci, ki jih je življenje zaneslo med tuje narode in so med njimi komaj opazna manjšina. Njih izobražensko jedro živi v Argentini, predvsem v Buenos Airesu. Tam so tudi najbolj razvili kulturno delavnost. Sad njih požrtvovalnega in žilavega prizadevanja je „Slovenska kulturna akcija“, o katere knjigah in reviji „Meddobje“ je bilo tudi že pri nas moč precej slišati in brati. Pred kratkim smo dobili nov zvezek revije „Meddobje“, namreč prve tri številke — to se pravi polovico — II. letnika. Ta zvezek je pravzaprav že knjiga, saj obsega 168 strani; po gradivu, ki ga prinaša, pa zasluži, da se „Meddobje“, ki ga urejata Zorko Simčič in Ruda Jurčec, ne le lahko meri z vsemi sodobnimi slovenskimi kulturnimi revijami, ampak da je med njimi najboljša in da bo v zgodovini naše književnosti imela zaslužno mesto.

Zaradi lažjega pregleda si bomo gradivo, ki ga prinaša ta zvezek „Meddobja“, ogledali v drugačnem vrstnem redu, nego je razporejeno v reviji. Najprej se bomo ustavili ob filozofsko-esejističnem gradivu, potem ob leposlovju, nazadnje pa ob kritikah in sploh sestavkih, ki vežejo revijo na čas in prostor, v katerem se dogajajo za kulturo pomembne stvari.

Filozofsko-esejistično gradivo: V revijo nas uvaja bogosl. prof. Ignacij Lenček z esejem „Puščava raste“. Avtor se je, oprt na najnovejšo nemško filozofsko literaturo in na lastno opazovanje, zamislil v značilni pojav sodobnega življenja — v pojav namreč, da današnji človek premalo razmišlja o velikih stvareh ali vsaj ne razmišlja iz pravih osnov, da se premalo pogloblja v velika vprašanja; zunanji znaki tega pojava so po pisčevem mnenju trije: umikanje današnjega človeka pred vsakim težjim berivom, versko poplitvenje in vedno bolj razširjena neobčutljivost za sodobne probleme in krize. Ob vsem tem prihaja Ign. Lenček do iste ugotovitve kakor nemški filozof Nietzsche proti koncu prejšnjega stoletja: Puščava spodjeda korenine novi rasti, notranji viri usihajo.

Franciškan p. Robert Mazovec je posegel v aktualnost s člankom „Katolicizem v Združenih državah“. Na osnovi neke v Ameriki izšle knjige, v kateri večje število ameriških katoliških izobražencev opisuje zapleteni in kočljivi položaj katoličanov v severnoameriški demokraciji, nam p. Mazovec podaja svetle in temne strani katoliške dejavnosti v ZD. Članek je sestavljen duhovnik, zato nas posebno prijetno preseneča velika ljubezen do resnice; zakaj p. Mazovec pošteno in odkrito navaja vse, kar so o stvari dognali in napisali poznavalci stvari.

Stržen tega zvezka „Meddobja“ pa je obširna „Anketa 1954“. Literarni odsek Slov. kulturne akcije je namreč lani razpisal anketo, ki je obsegala enajst pretehtanih vprašanj v zvezi z našo povojno literaturo. Na anketo je odgovorilo kakih petdeset ljudi. Na osnovi njih odgovorov je Zorko Simčič sestavil malo manj kot 40 strani dolg pregled sodb, ki so jih udeleženci ankete izrekli o sodobni slovenski književnosti, predvsem seveda o tisti izven Slovenije, ki jim je pač dostopnejša. Obširni spis, ki priča o nenavadni pridnosti in poštenosti svojega sestavjalca, krije v sebi toliko zanimivih in utemeljenih mnenj, da ga bodo z užitkom in navdušenjem prebrali vsi, ki jim je pri srcu književnost, zlasti leposlovci in kritiki, koristil pa bo tudi urednikom revij in knjižnih založb. Zorko Simčič je udeležence ankete razdelil po njih zanimanju ali poklicu v književnike, kritike, duhovnike, dijake, intelektualce, uradnike, v nepodpisane ter končno v podpisane neznance. Žal se ne utegnemo podrobneje ukvarjati s sodbami, ki so jih ti ljudje pošteno, odkrito in s prizadetostjo povedali o naši zamejski literarni tvornosti. Rečemo lahko to, da je obširni spis z naslovom „Anketa 1954“ nekaka kolektivna kritika literarne proizvodnje Slovencev zunaj Slovenije: poštena kritika z mnogimi zdravimi svarili, nasveti in pobudami. Zorko Simčič je tej sodbi oz. kritiki dal nadvse prijetno obliko, ki bo bralca pritegnila že po prvih stavkih. Česa podobnega v takem obsegu in ob toliki udeležbi besednikov Slovenci doslej nismo imeli!

Literarno-zgodovinski značaj ima Novačanov „Rdeči panteon“. V dokončni obliki, sestavljeni na osnovi prve objave pred več leti v nekem tržaškem tedniku in rokopisnih popravkov, najdenih v pesnikovi zapuščini, je Tine Debeljak ob svojem izčrpnem komentarju zdaj dal javnosti dognano obliko „Rdečega panteona“. V tej politično-literarni satiri na slovenske književnike, ki so leta 1945 — eni iz prepričanja, drugi iz koristolovstva — pozdravili novi politično-družbeni red, je Anton Novačan dal duška svojemu srdu in odporu zoper politično nasprotno ali neznajčajne književnike. „Rdeči panteon“ velikokrat zadene v sredo resnice, včasih pa seveda puščica vseka mimo. Novačan je satiro zgradil v obliki dvogovora med onostranskim Cankarjem in

tostranskim Krpanom. Kratki in udarni rimani verzi so prijetno branje, še zanimivejša pa bo ta objava „Rdečega panteona“ tržaškemu bralec zaradi ozadja in okoliščin, s katerimi je satira v zvezi in ki jih je Debeljak obširno popisal.

Leposlovje: Zdaj pa se premaknimo k čistemu leposlovju: k pripovedništvu in liriki! V tem zvezku „Meddobja“ srečamo dvoje imen ob dveh novelah. Prvič — če se ne motim — se je po vojni spet oglasil kot pisatelj Mirko Javornik. Leposlovno ime si je ustvaril s štirimi knjigami, ki so izšle pred 1945. letom. Zdaj je objavil novelo „Potni list“, ki jo je v prvi obliki bral pred nekaj leti na nekem literarnem večeru v Trstu. Kasneje jo je temeljito pregnetel in jo dal iz rok v začetku letošnjega leta. Med vsem, kar je slovenska literarna emigracija po tej vojni ustvarila v čistem pripovedništvu, je ta Javornikova novela mogoče najboljša. To je res v vsakem pogledu umetniška podoba časa, ljudi in dogodkov v prvih letih po tej vojni nekje na tržaškem Krasu, na meji med dvema svetovoma. Novela je napisana zelo zgoščeno — obsega 14 strani revije — a njene snovi bi bilo za cel roman. Lirike je v nji malo, pisateljev ostru um je nenehno prisoten, krčevito si podreja snov in utira ideji pot. Ideološko nasprotno opredeljen bralec bo temu ali onemu ugovarjal, ali umetniško vrednost bo moral priznati. Novela „Potni list“ je podoba časa in vzdušja, ideološkega in fizičnega boja med obema velikima socialno-političnima nazoroma naših dni: med demokracijo in komunizmom.

Drugi pripovednik v novem zvezku argentinske revije je Ruda Jurčec. Ta razgledani kulturni esejist, ki je reviji sourednik, se je tokrat prvič razodel kot leposlovec. V rahlo pesimistični noveli „Vuzmenice“ je prikazal osamelega priletnega emigranta v Združenih državah, ki si hoče ob spominu na običaje v domovini pričarati na tujem lepoto velike noči, pa se mu poskus, ki ga oblasti napačno tolmačijo, sprevrže v tragikomedijo. Novela je zanimiva po zgradbi: ob dogajanju v tujini se retrospektivno odpira preteklost in polpreteklost v domovini.

Ta trojna številka „Meddobja“ prinaša tudi devet pesmi, ki v svoji celoti precej jasno kažejo, da je med našo liriko v domovini in zamejstvu opazna oblikovna in slogovna razlika, razen seveda vsebinske. Medtem ko pesniki v Sloveniji obnavljajo stare oblike, bogato modrujejo v ritmu in rimah ter so vsakomur umljivi, pa je zamejska lirika v vseh pogledih svobodnejša in vobče kaže več umetniškega življenja ter več možnosti za razvoj. Te zamejske lirike seveda ne predstavlja Karel Rakovec, katerega redki, a oblikovno in miselno do kraja izdelani soneti so disciplinirana izpoved vere katoliškega izobraženca. Tu imamo pred sabo njegov sonet „Ego sum veritas“. Pač pa ubira nova, drzna, včasih mogoče celo preveč drzna pota v poeziji Vladimir Kos; tudi on, po poklicu duhovnik, se v lepih, mestoma iskanih podobah dviga iz stvari k svojemu in njih Stvarniku („Lepa vsakdanjost“ in „Obisk živčih krink“). Dve pesmi ima tudi Vladimir Polant: „Želja po severu“ in „Čas“. Prva je izpoved izseljenca, ki se ne more udomačiti v Argentini: „...Samo poldan je ostal med vročimi rokami, | med očmi, ki se razveselijo | dolgih, razpletenih nalivov in vonja po mrazu.“ In nazadnje, „...samo ob izviru rek, v mraku in tihoti bivanja, | je možno bogastvo pravih pesmi in besed.“ Ob tej lepi pesmi je druga, „Čas“, le težek ekspresionizem, ki po obliki in izrazu spominja na Kocbeka pred dvajsetimi leti. Branko Rozman ima v reviji dve pesmi: „Mama, kako je doma?“ in „Skodelica čaja“, medtem ko imata po eno pesem Igor („December 1954“) in Valentin Polanšek („Hipe zlate zate“).

Likovna umetnost in kritika: S področja likovne umetnosti je v „Meddobju“ tokrat prikazan mladi slovenski slikar — izseljenec v Kanadi, Božidar Kramolc. Iz njegovih sočnih pisem je sestavljen življenjski opis in oznaka dela. Revijo poživlja osem slikarjevih reprodukcij na boljšem papirju. Kramolc je nadarjen ter marljiv krajinar in portretist.

Zelo bogat je v tem zvezku literarno-kritični del. Najdaljši tekst je prispeval Mirko Javornik: „Predsmrtno zmagoslavje Paula Claudela“. Zaglavje „Črke, besede, misli“, ki se v reviji ponavlja, je tudi tokrat napolnil Ruda Jurčec. Ocenjena je dalje cela vrsta knjig, med katerimi so najvidnejše naslednje: druga knjiga znanstvenega zbornika „Vrednote“, Kociprova zbirka novel „Mertik“, Branka Rozmana lirski zbirka „Na steni spi čas“, Rebulov „Devinski sholar“, lani v Trstu izšla antologija „Slovenska marijanska lirika“, Kranjčev roman „Zgubljena vera“, novi zvezek Ahčinove „Sociologije“, več umetnostnih publikacij iz domovine in še nekaj drugih knjig.

ditvi Slov. kult. akcije 11. aprila lanskega leta.)

Toda nova revija Meddobje predstavlja samo eno plat delavnosti Slovenske kulturne akcije v Argentini. Poleg nje so ustanovili še knjižno založbo...

Tako je govoril tam ob vratih domovine Mirko Javornik in njegov glas je gotovo segel tudi daleč čez mejo nad vso našo domovino. Prvi zvezek drugega letnika Meddobja je obravnaval leto dni pozneje na istih valovih radijske postaje pesnik Vinko Beličič in njega predavanje objavljamo v celoti tudi v tej številki Glasa. Veseli nas, da se upi, polagani v našo akcijo lanske leto, niso podrli in razblinili, ampak da so prav ob tej številki Meddobja v veliki meri potrdili svoje temelje.

ZAČETEK UMETNIŠKE SOLE

Soboto 8. oktobra 1955 popoldne se je začela umetniška šola Slov. kulturne akcije. Začetek se je nekoliko zakasnil, ker so bile neke težkoče s prostorom. Slov. kult. akcija je sicer dobila prostor najprej v tiskarni Grote, toda ta prostor bi ji služil le kot sonajemnici. Ko je Slovenska gospodarska zadruga prevzela pension Pirijo, kamor se je vselila tudi Slov. kult. akcija s svojo pisarno in skladiščem, se ji je ponudila priložnost, da preuredi v umetniško šolske namene vrtno stavbo na svojem sedežu. To stavbo smo morali nanovo prekriti, namestiti primerna okna in ji preusmeriti električno razsvetljavo. Tako se je začetek umetniške šole zakasnil.

Na dan začetka, v soboto ob treh popoldne, so se zbrali v skromni stavbi člani uprave Slov. kulturne akcije, v Argentini živeči ustvarjalni člani umetniškega odseka, ki so vsi tudi učitelji na šoli, in prvi učenci, 8 po številu. Svetovalec odseka M. Marolt je vse navzoče prisrčno pozdravil in v svojem govoru poudaril, da pričanja s tem dnevom Slov. kult. akcija novo področje svojega dela. Kot že naš ustvarjalni član v Clevelandu, kipar France Gorše, tako se tudi buenosaireski slovenski umetniki žrtvujejo, da posredujejo kot učitelji slovensko umetnost mlajšim močem in nadaljujejo v tujini slavno tradicijo prav te slovenske umetnosti. Res je tukaj za tehnično izpopolnitev umetniško nadarjenih ljudi precej priložnosti, toda slovenske umetnike more vzgojiti samo slovenska akademija, kar hoče ta šola postati.

Za g. Maroltom je spregovoril predsednik Slov. kult. akcije Ruda Jurčec. Zahvalil se je ustvarjalnim članom umetniškega odseka za pripravo šole in tudi — zlasti Ahčinu pa Volovski — za

njena ročna adaptacijska dela. Naša učilnica je skromna, toda iz skromnih začetkov rastejo velike stvari. Opozoril je na skromne razmere, iz katerih se je rodil slovenski impresionizem, pa je danes tolikšen ponos slovenstvu! Navdušil je učitelje in mlade umetnike, naj v skromnih razmerah pokažejo tudi v tujini, da je kulturna moč slovenstva velika in da smo izseljenci nosilci prave slovenske kulturne sile.

Posebne pozornosti je bil deležen še č. g. *Ladislav Lenček C.M.*, ki je tudi tokrat, kot že tolikokrat prej, pripomogel, da je postala slovenska umetniška šola resničnost.

Po tej skromni slovesnosti se je pričel takoj pouk in že spoznanje prvega dne te šole je bilo, da so med nami talenti, ki mnogo obetajo.

Pouk na umetniški šoli se vrši v sredah od 7 do 9 zvečer ter ob sobotah in nedeljah od 3 do 6 popoldne. Novi učenci še lahko vstopijo.

BRALNO GLEDALIŠČE

Slovenska kulturna akcija je v svoji letošnji sezoni krenila nekoliko naprej. Prvi korak je uvedba Bralnega gledališča, drugi pa otvoritev Umetniške šole.

Prvi nastop Bralnega gledališča v Buenos Airesu je nad vse uspel. Pripravil ga je Nikolaj Jeločnik, ki je med nami najboljši poznavalec dramskih del Paula Claudela, saj je bil on prvi, ki je na slovenskih deskah uprizoril že v Ljubljani Claudelov misterij „Marijino oznanjenje“. Pri Slov. kult. akciji je zbral skupino sodelavcev in priredil delo tako, da je bilo dne 7. avgusta v celoti izvajano kot bralna predstava na kulturnem večeru Slov. kult. akcije.

Uprizoritev je bila za naše občinstvo resnično velik dogodek. Zajela je vse tako, da so navzoči med izvajanjem izrazili priznanje s ploskanjem, ob koncu izvedbe pa so vse izvajajoče poklicali dvakrat pred oder, pač dovolj iskren dokaz priznanja, ki med nami doslej ni bil običajen.

Bralno gledališče je prodrlo — in bo zlasti za prireditve Slov. kult. akcije moglo opraviti pomemben del njenih nalog.

DOSEDANJI KULTURNI VEČERI

Zaradi posebnih razmer, ki jih je doživela Argentina v zadnjem času, se niso mogli vsi kulturni večeri vršiti vsaj v tisti približni napovedani zapovrstnosti kot lani. Nekaj napovedanih večerov je in bo moralo izpasti. Tako si letos ne upamo prirediti impresionistične razstave, ker si ne upamo jamčiti posojevalcem umetnin, da bi bila razstava res vrednosti umetnin primerna po prostoru in obisku. Včasih moramo

Nova, trojna številka „Meddobja“, ki smo si jo ogledali, šteje nič manj kot triindvajset sodelavcev: ti sodelavci so povečini iz Buenos Airesa, zastopane so pa tudi druge dežele: Združene države, Kanada, Irska, Avstrija, Rim in Trst. *Tesna slovenska domovina se je zdaj duhovno razširila čez ves zapadni svet.*

Dr. LUDOVİK PUŠ

MERTIK IN SE KAJ

(Ponatis iz Ameriške Domovine, 1955, št. 143, 28. VII. 1955)

Ne domišljam si, da sem kakšen literarni ali umetnostni kritik, čeprav je tudi meni Bog položil v zibelko nekaj muzinih darov. Vendar mislim, da smem nekaj reči o delu Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu, v Argentini. Že dalj časa z velikim zanimanjem in — reči moram odkrito — s spoštljivim občudovanjem zasledujem delo te organizacije. Ko sem slišal oni dan, da tam v Buenos Airesu snujejo spet neko novo organizacijo, sem vsakomur, ki me je hotel poslušati, odkrito povedal, da nisem vnet za nove organizacije. Imel sem v mislih pri tem lastne skušnje iz dni v domovini. Organizacij smo imeli ko siromak uši, a če si povprašal, kdo pri teh organizacijah dela, si pri petih ali desetih društvih in odsekih naletel na drobno številce istih imen. S takimi skušnjami v mislih, sem menil, da ni dobro in prav ustanavljati novega društva, ko imamo že starih tudi v begunstvu na pretek. Bal sem se tačas tudi, da bo nova kulturna organizacija hodila v zelnik drugih.

Nič takega se ni dogodilo. Slovenska kulturna akcija je možato nastopila svojo lastno pot in jo možato hodi. Mislim, da ni nič pretiranega trditi, da je Kulturna akcija najbolj žlahten cvet, ki je poglaj iz našega begunstva in da mora biti vsak zaveden Slovenec, brez razlike svojega političnega prepričanja in svetovnega naziranja, ponosen na ta žlahtni cvet, ki že začenja zoreti v dragocene sadove naše svobodne slovenske kulture. Sadovi kulturnega dela izven ljube domovine so toliko pomembnejši, če se pomisli, da je v domovini vsa umetnost vprežena v komunistični voz. Kdor ve, da je sleherni umetnost, ki služi določenim političnim namenom, zapisana počasnemu hiranju in propadanju, bo smiselno prišel do zaključka, da plemenito delo Slovence kulturne akcije nosi v sebi posebno poslanstvo: nadaljevati v tujini slovensko kulturno dejavnost tam, kjer ji je sedanji režim v domovini prežrezal žile. Nadaljevati kulturno rast naroda, ki je v verigah, v svobodi kulturnega sveta. Še več, iz skušenj in doživetij sirotne begunskega človeka v širokem svobodnem svetu, oblikovati in kristalizirati našo slovensko kulturno dediščino v nova odkritja in nova obzorja. So rekli, da mora velik umetnik po svetu, če hoče dati svojim talentom razmaha in širine. Naše umetnike okrog kulturne akcije pa je Bog razmetel po svetu kar s silo. Okusiti jim je dal in jim še daje obilico grenkega pelina, da bi iz te trpke pijače ustvarjali božanski nektar z besedo, dletom, čopičem, z notami in glasom, pesmijo in sliko in kipom.

Le neurejeno in raztreseno je bilo umetniško delo teh izbranih ljudi, dokler ni stopila na plan Slovenska kulturna akcija. Sedaj pa gledamo in se čudimo, kaj velikih ljudi je prišlo med nami skozi taborišča v svobodni svet, pa nismo zanje niti dobro vedeli. Sedaj vidimo njih delo in vemo. In morali smo vedeti mi vsi, ki pravimo, da smo Slovenci, da ljubimo svojo domovino in svoj narod. Morali smo in moramo tudi vedeti, da smo jim dolžni pomagati, kako bi mogli vsi naši umetniki razviti svoje sile in moči — če res ljubimo svoj narod in domovino. Oni so njegovi in njeni glasniki v svobodnem svetu. Oni so junaški baklonosci slovenskega duha v strašnem meddobju teme, ki je padla na dušo in srce naše domovine.

Nemara bi ne bil napisal tega sestavka, če bi ne bil pred časom prebral Kociprovega Mértika, ki ga je izdala Slov. kulturna akcija. Kociper ni sicer pisal onih drobnih, prečudno lepih in toplih podob iz Slovenskih gor in begunstvu v Argentini, kjer je sedaj. Pisal jih je marveč v begunstvu v Ljubljani. V begunstvu, pravim? V Ljubljani? Zares, v begunstvu v Ljubljani. Zakaj, če poješ o rodni zemlji, ko veš, da ji ne smeš in ne moreš nič več od blizu pogledati v lice, si v begunstvu, čeprav si v Ljubljani. Ko je pisal svoje povestice, je pisatelj trpel s svojo zasužnjeno domovino in njegovo trpljenje se je prelilo v čiste kristale velike umetnosti, ki je tem večja, čim bolj je preprosta.

Ko sem brai, sem tako le čutil: Če bi Slov. kulturna akcija ne bila izdala v tujini nič drugega kot Kociprove črtice, bi opravičila svoj nastanek in poslanstvo. Pa vendar vidimo, da je Mértik le majhen delec njene akcije. Kje so pa Tinetove stvari, kje zakladi iz publikacije „Vrednote“, kje Bara in kje Gorše? Kje odlični kulturno-zgodovinski sestavki Vrhniškega (ne Tineta!) ampak Marjana? In kje vse drugo, ki je na taki višini, da se lahko merimo z vsakim velikim narodom? Majhni smo res po številu, a nič manjši kot drugi narodi smo po svoji kulturni zmogljivosti — in to je, kar velja v svetu duha, ne število.

Če boste v bodoče spet slišali koga bajati, da smo Slovenci siromaki, ki nimamo nič drugega kot revščino, kar Vrednote mu pomolite pod nos, in Mertika in Preglja in Tineta in vse drugo. Če je kaj slovenstva in narodnjaštva še v njem, ga bo sram, da je tako govoril. In če je pozabil, kako bajno lepa je naša slovenska domovina, ker so se mu oči že privadile pampe in ohajskih ter illinojskih ravnin, mu ho Kociper povedal, kaj je samo oni del naše zemlje, ki mu pravijo Slovenske gorice. In povedal tako, da bo bralcu srce jokalo, ker je mislil, da je povsod lepo.

Kaj naj rečem za sklep tega razmišljanja? Da nisem nameraval pisati kritičnega poročila, vidite sami. Hotel sem le povedati nekaj, kar je čutilo in doživljalo stotine in tisoče naših ljudi, ko so brali Mértika, pa ni nihče o tem nič napisal. Jaz sem pa mislil, da moram nekaj napisati. In sem napisal. Kar koli sodite o teh mojih besedah, bo prav; samo če pa mislite, da sem jih napisal za propagando in reklamo za Slov. kulturno akcijo, ste v zmoti. Nič takega mi ni bilo na misli. Le skromno priznanje sem hotel izraziti vsem onim oračem naše kulture, ki poleg svojega rednega trdega dela po tovarnah in delavnicah služijo najvišjim idealom človeškega duha. Vem, da za ta svoj visoki poklic ne prejemaajo snovne odškodnine, kakor bi zaslužili. Naj vsaj nosijo v svojih dušah zavest, da jih je med nami v begunstvu mnogo, ki prav tako kot pisec teh vrstic, visoko cenijo njihovo kulturno delo in hvalijo Boga, da se je z njimi rešil, v tem meddobju teme v domovini, stržen slovenskega umetnostnega ustvarjalnega genija, ki reže brazde v novo dobo slovenske umetnosti, ko bo narod po tem meddobju zaživel novo življenje svobode in ljubezni, kakor jo je zvrhano mero pokazal Kociprov Mértik.

PISATELJ K. MAUSER O REVII

Pisatelj Karel Mauser redno poroča o vseh publikacijah Slovenske kulturne akcije. Tako je o prvem zvezku drugega letnika revije Meddobje napisal v „Ameriški domovini“ dne 1. septembra oceno, v kateri pravi, med drugim:

„Slovenska kulturna akcija je začela s svojim drugim letom in je poleg revije Meddobje napovedala med rednimi knjigami za leto: Vrednote, Ljudje — novele pokojnega pisatelja Narteja Velikonje, Zôri, noč vesela, roman pisatelja Marijana Marolta in Križev pot prosečih, skupno delo kiparja Franceta Goršeta in pesnika Vladimirja Kosa.

Križev pot prosečih že imamo na razpolago, zdaj je došel tudi prvi izvod revije Meddobje, zajetna knjiga blizu 170 strani. V sebi skriva tri prve številke.

V prozi se je po dolgem odmoru spet oglasil Mirko Javornik. Kdor pozna pisateljevo ustvarjanje izpred druge svetovne vojne, bo takoj začutil, da je Javornik zatipal v nov svet, v svet, kjer meja reže življenja in usode. Beg ljudi čez mejo, ugrabljenja. Javornikov slog je rezek, močan, ne uničuje ga s sentimentalnostjo. Brez dvoma je ta proza najmočnejša v tej številki. Potni list jasno izpričuje, da bo nemara Javornik napisal še velik tekst iz zadnjih desetih let.

Zelo so žive Vuzmenice, ki jih je napisal Ruda Jurčec. Poznali smo ga doslej kot dobrega esejista in razgledanega človeka v literaturi. V Vuzmenicah je pokazal, da zna na tople način povedati in strniti marsikaj, kar vsi čutimo in dihamo. Zakaj se večkrat ne oglasi s prozo?

V spomin pred kratkim umrlemu največjemu katoliškemu pisatelju Claudelu se je Meddobje oddolžilo z lepim člankom Mirka Javornika Predsmrtno zmagoslavje Paula Claudela in z Jeločnikovim prevodom pisateljevega dela Cantique de Mese — Mesov spev.

Zanimiva stvar tega Meddobja je Novačanov Rdeči panteon. Neutrudni Tine Debeljak, ki pregleduje zapuščino umrlega pisatelja Novačana, je zbral vse, kar je pisatelj pred svojo prezgodnjo smrtjo še

napraviti med večeri večji presledek, drugič večere časovno stisniti. Tudi z obveščanjem obiskovalcev so težkoče. Vendar smo do 7. oktobra prišli do XII. večera, ko drugih javnih kulturnih in prosvetnih prireditev v tem letu skoraj sploh ni bilo, če izvzamemo fantovski slovenski tečaj.

V petek 26. avgusta, na dan gledališkega patrona sv. Genezija, pol leta po Claudelovi smrti, je gledališki odsek Slov. kult. akcije pričel z bralnim gledališčem in si za svojo prvo tovrstno predstavo izbral prav Claudelovo „Marijino oznanjenje“. Ta dramski misterij, ki ga imamo Slovenci že dolgo v prevodu dr. Antona Debeljaka, ki pa vključ stalnim obljubam ni prišel nikoli na deske ljubljanskega gledališča, pač pa na oder frančiškanske dvorane in v odlomkih že trikrat na naše argentinske odre, je priredil in režiral Nikolaj Jeločnik. Uvodne besede je govoril predsednik Ruda Jurčec, med nami pač najboljši poznavalec Claudela. Po temeljiti pripravi so ob tehnično-zvočni čuječnosti Zorka Simčiča prebrali igralci svoje vloge: Jeločnik Petra Craonskega, Willenpart Anne Vercorsa, Jože Rus Jacquesa Huryja, M. Jeločnikova Elizabeto, Vanda Majcen Violano, Nataša Zajc Maro. Vtis na poslušalce je bil prepričljiv in je izvenel v splošno sodbo, da igranje ne bi nikoli zapustilo tolikega spomina na besedilo. Posebno dramatično najmočnejši vlogi, ki sta ju brali gđc. Majcen in Zajc, sta že med branjem „pri odprti sceni“ izzvali spontane izbruhe odobravanja, ki je bilo v pavzah še bolj splošno. Udeležba je štela 58 ljudi.

62 pa jih je prišlo 2. IX. na predavanje dr. Ignacija Lenčka o Temeljnih idejah eksistencializma. Predavatelj je najprej očrtal like predhodnikov te filozofske struje, nato pa predstavil glavne zastopnike eksistencializma. Čeprav si je kritiko njihovega nauka pridržal za novo, posebno predavanje, so si poslušalci že tokrat ustvarili lahko vsaj površno sodbo o struji, ki hoče biti danes sodobna. Bil je to letošnji X. kulturni in obenem II. filozofski večer Slov. kulturne akcije, ki je takoj vzbudil živahno, škoda da prekratko debato, ki bo prihodnjič gotovo še bolj plodovita.

Nekakšna ilustracija dr. Lenčkovega večera je bil naslednji petek, 9. septembra Sartrov film „Kocka je padla“. Z navezo na prejšnje dr. Lenčkovo predavanje je v uvodnih besedah orisal lik Sartra posebej kot leposlovca in dramatika, predsednik Ruda Jurčec, ki je v lažje razumevanje filma s francoskim tekstom tudi opozoril gledalce in poslušalce — 69 po številu — na vsebinski potek filma.

Po revoluciji, v petek 7. oktobra je prišel na XII. kulturnem večeru na vrsto s svojim predavanjem o bistvu umetnine Marijan

Marolt. Poslušalec je imel 38. V prvem delu je razvil predavateljski misel, da so bistvene sestavine umetnine znanje, snov, forma in vsebina kot osebnostni delež umetnika. V drugem delu je govoril o bistvenih vrednotah, pomembnosti in problemski in nazadnje o vsem tem o abstraktni umetnosti naših dni. Predavanje so ilustrirale originalne slovenske umetnine in skulptorne slike iz svetovne umetnosti.

„KYRIE ELEISON“

je bibliofilska knjiga, s katero se je Slovenska kulturna akcija spomnila na svoj, to je knjižno umetniški način desetletnice slovenske tragedije, ki se je začela z okupacijo, nadaljevala preko Turjaka do Vetrinja in od tam v podzemsko jame in v zamejstvo begunstva. Bibliofilski književni listi velike vrednote predvsem kot likovno umetnostna stvaritev! Akademski slikarica Bara Remec je tu podala enajst svojih s tušem zarisanih skic, prvih zarisov idej, ki so dale pozneje lesoreze za Črno mašo Jeremije Kalina. Te skice so neposrednejše kot izdelani lesorezi in zato bolj ekspresivne in učinkovite. V zapovednosti kakor jih je uredil v okvirju cerkvenega klica Kyrie eleison Tine Debeljak, ki je k vsaki tudi napisal dobo označujoči verz, dajo naravnost dramatsko podobo naše medvojne zgodovine, pa tudi povojne, v kateri smo zdaj. Te skice, izdane v luksuzni obliki na japonski način, v samo 300 izvodih, podpisanih od slikarice in avtorja ureditve in verzov, imajo svoj dvojni pomen: v prvi vrsti kot likovno najlepše izdana naša emigrantska knjiga, ter kot spomin slovenskih kulturnih delavcev svojim pobitim prednikom. Poleg tega je izredno poceni, saj velja 20 pesov, za člane pa celo samo 15 pesov. Ker je še nekaj izvodov na razpolago, opozarjamo nanje vse, ki ljubijo lepo knjigo, še posebej likovno pomembno, pa tudi vse, ki jim je drag spomin na naše mrtve in hoče hraniti ta spomin tudi svojim potomcem v lepi obliki.

NAŠA OPORA

Nič ni resnemu kulturnemu delu bolj nevarno in škodljivo kot iskanje hvale ali pa skrb za to, da bi bila kritika o tem delu čim bolj laskava in ugodna. Kakor potrebuje človek kruha in dnevne hrane, tako potrebuje vsak kulturni delavec kritiko in si jo mora želeči kot ptica sonca. V tem „Glasu“ smo objavili celo vrsto kritik in ocen o našem delu in o naši reviji „Meddobje“. Vsak izmed sodelujočih in oba urednika se dobro zavedajo, koliko pomeni stvarna, a ostra kritika. V Anketi 1954 v reviji sami je bilo to večkrat poudarjeno in uredništvo

glosiral in nam v dokaj jasni luči prikazal kulturnike doma, ki so se dali vpreči v umazan voz komunistične tiranije in peli slavo tistim, ki se jim ni gabilo umetnosti striči svobodo.

Lirika je subtilna, kakor je bila. Razen Karla Rakovca, ki nam bo povprečnikom najbližji, ima pesmi Vladimir Kos, ki je zlasti v Lepi vsakdanjosti marsikomu težak, čeprav ne morem reči, da nisem ujel občutja. Branko Rozman in Igor bosta razumljivejša, čeprav sta morda po pointi šibkejša. Reči pa moram, da prav Kosovo pot zasledujem z vso pozornostjo. Tudi Polant gre neko svojo pot, ki me močno spominja na nekdanjega Kocbeka. Občutje, ki gre s prožnimi koraki do svojega konca. Pesem, ki je pesem, pa se ti sredi nje utrne spomin na Tagoreja. Ne vem zakaj.

Precej strani teh številok zavzema Anketa, v kateri so izražena mnenja o emigrantskih pisateljih, o njih delu, o kritiki in še o marsičem. Se mi zdi, da je zelo prav, da so se uredniki odločili za vse to. Pisateljem so nam izprašali vest in po pravici. Smo lahko hvaležni vsakemu. Jaz sem.

V to Meddobje je poslal precej svojih del akademski slikar Božidar Kramolc. Njegov kratek življenjepis in nekaj skopih opomb bo mladejši slikarja približalo ljudem.

Gotovo je, da bi bilo treba še več napisati. Toda to ni mogoče pod tem drobnim zaglavjem. Na eno pa bi posebno rad opozoril. Slovenska kulturna akcija s svojo osrednjo revijo postaja velik in močan center, ki nas dostojno reprezentira v tujini. Naša skrb mora biti, da revijo ohranimo. Kulturna tlaka je težka, zahteva pisatelje in bralce in žrtve obojih. Žalostno je, da je bilo, da je kulturno poslanstvo vselej zvezano z avtorji materialnih težav. Tisk je drag in če hočemo, da bo delo Slovenske kulturne akcije uspešno, je treba, da se v nas zgane skrb za slovensko knjigo. Treba je, da se pomnože naročniki za Meddobje, pravi blagoslov pa bi bil, če bi se med ameriški Slovenci našel mecen — ne upam si misliti, da bi se jih oglasilo več — ki bi s svojimi darovi utrdil temelj rojenemu Meddobju in tako dal zadihati osrednji reviji, ki bi se nekoč strnila z raztrgano tradicijo preteklega desetletja in pokazala, da slovenski človek na tujem ni pozabil, da je kulturno življenje tisti osnovni temelj, ki drži duha in voljo.

Naj se naročniki pomnože, naj se naša skrb za slovensko besedo poglobi, naj nam ne bo pretežko nekaj žrtvovati za slovensko knjigo.

...Brez slovenske pisane besede smo obsojeni na pogin, obenem pa bomo sokrivi pred kulturno zgodovino, ker svoji besedi v težkem času nismo pomagali do skromnega življenja. Najlepše, kar imamo, pestujemo po sili.

Vsak plamen nosi beseda. Ko beseda utihne, tudi ogenj zamre. Naj se to ne zgodi pri nas. Plamen smo užgali, naj gori in s svojo idealistično lučjo osvetljuje temno stran materialistične kulture doma, da bomo znali prepoznati neizrečen zaklad, ki ga imamo v svobodni umetnosti, ki nima zaklenjenih ust in lahko govori kot človek svobodnih pokrajin dvajsetega stoletja.

TRADICIJA IN NOVITETE

(Po pismih pisateljev in bralcev)

Kako različna so si pisma in kako različne so si pripombe, ki jih človek bere in posluša te dni. „Razkošna govorica klopotev iz Priekije me opaja“ in „krepka ekspresionistična tolminskega Janeza me družijo“ in „želim si pred svojo, gotovo prezgodnjo smrtjo, da še enkrat poskusim žlahtni sad Velikonjevega idealističnega gledanja na ta slovenski kraševski svet“. „To je naša dedščina, ki smo jo prinesli seboj iz domovine“, je napisal osmi ali štirinajsti.

„Hvalim Vas, gospod znanec, da pri kulturni akciji tudi velesilnika tiskate, kajti on je najboljši člen, ki more vezati nekdanjost z neobhodno prihodnostjo. Novačan je beseda-mož!“

„Več novitet, gospod!“ „Večni blagor, requiem in libera jim v večnost in aeterno, toda mi bi radi enkrat brali abstraktno slovensko literaturo. Roman, ki ga ne bomo razumeli, novele neslutnih pričevanj! Črtice, ki ne bo jokala, ampak rjovela in nas premagala.“

„Baje piše Tone Suhljak analitičen roman. Dregnite ga v rebra, da bo hitreje pisal. Vendar se ne postojte ta predlog objaviti v vašem cenjenem „Glasu“, vsaj s podpisnikovim polnim imenom ne. Imam spodaj podpisani namreč tu v Aberdderu prijatelja, ki ne želi brati novitet, pač pa se je izučil na izust Pregljev sonetni venec. S spoštovanjem...“

„Slovenska kulturna akcija s svojo osrednjo revijo postaja velik in močan kulturni center, ki nas dostojno reprezentira v tujini. Naša skrb mora biti, da revijo Meddobbe ohranimo. Kulturna tlaka je težka, zahteva pisatelje in bralce in žrtve obojih...“

Vsak plamen nosi beseda. Ko beseda utihne, tudi ogenj zamre. Naj se to ne zgodi pri nas. Plamen smo užgali, naj gori s svojo idealistično lučjo...“

(Pisatelj Karl Mauser v oceni o Meddobju II, 1 - 3 v „Ameriški domovini“ dne 1. IX. 1955)

„...Meddobbe se ne le lahko meri z vsemi sodobnimi slovenskimi kulturnimi revijami, ampak je med njimi najboljša in bo v zgodovini naše književnosti imela zasluženno mesto...“

(Vinko Beličič v tržaškem radiu, sept. 1955)

„Lepo je, da ste dali na svetlo njegov svet in njegov čas. Toda tudi Joža Lovrenčič je naše Soče val. Ne pozabite nanj!“

„Če širite naše prepovedane klasike, ne prezrite njega, ki je najlepši most iz prejšnjih v sedanje čase. S tem zajamete tudi zeleni štajer v svoja izdanja.“

„Nisem načelen odklanjevalec proze, menim pa, da je tudi danes še poezija najbolj zakonska hčerka matere umetnosti. Z verzi polnite nam knjige, da bodo liki Heineju na perotih pesmi obiskovale čumnate slovenskih deklet.“

„Morali bi v ‘Glasu’ bolj natančno obrazložiti, zakaj ste Balantiča odložili. Že samo zategadelj vam očitam, da ste se sedem suhih let prepozno ustanovili. Vsaj en žep slehernega Slovence naj bi bil vedno in povsod rezerviran za knjižico vseh zbranih Francetovih pesmi.“

„So klasiki Pregelj, Majcen, Velikonja, Joža in France; so! Toda vsaj nekaj novega bi tudi v bukve dali. Boljši mlad kvasik kakor star klasik! Vsa čast in slava Meddobju pa njegovim leposlovcem; toda želim si na stara leta, preden mi bo lahka zemljica ameriška, prebrati dolgo, dolgo in debelo, pa novo slovensko povest.“

Še in še prihajajo pisma. Uradniška moč jih je stisnila pod pazduho in se napotila k uredniku knjižne zbirke, da ga intervenira — jok! — interwiewa.

Sprejem je bil prisrčen in urednik je prvi vprašal, ne narobe:

Mčemu, uradniška ti moč, prihajaš k meni obupajoč, v korespondenco svojo zroč?

U. m.: Kaj naj jim odvrniti kanim, da koga v dno srca ne ranim?

U. k. z.: Zamislijo naj se kar v stare čase, ko smo izdajali še prve „Glase“. Mi tiskamo to, kar doma ne smejo, zato pa smo odšli v ta svet za mejo. Očetov naših imenitna dela v Ljubljani nam ne bodo ovenela. Balantiča bi tudi že izdali, če bi ljudje bolj redno plačevali. Kar letos smo odstavili neradi, nam bo prihodnje leto klic pomladi. Nikoli si resnic prikrival nisem, ki si izvedel jih iz svojih pisem. Oh, piši, piši jim na vse naslove, naj pošljejo nam rokopise nove!

U. m.: Poln vere si; morda imaš privede?

U. k. z.: Da, zlati vek zdaj muzam kranjskim pride!

se je skušalo tega trdno zavedati in ni ravno majhen dodatek k srečnemu pohodu revije, ako je bilo to stremljenje v vodsčvu revije in vsega dela pri Slov. kult. akciji tudi dovolj vidno. Toda po vsem, kar smo doslej brali o naših publikacijah, moramo samo obžalovati, da smo negativne kritike o njih šele prav malo zasledili. Zlasti potrebuje stalnega ocenjevanja in obravnavanja revija, ki načinja celo vrsto problemov prav zato, de se ob njih sproži razpravljanje, ki naj pisatelju, pesniku ali esejistu nakaže, kako bi bilo treba iti naprej, ako avtor računa nekoč na objavo svojih dognanj ali stvaritev v knjigi ali samostojni publikaciji. Res je, da se o vsem tem pogosto razvije osebna korespondenca med avtorjem in bralcem, širša iskrena kritika pa bi mogla v tak krog obravnavanj zajeti vse bralce. Osebnostno spoznanje bi moglo postati povod za obsežno razglabljanje. Toda do tega še nismo prodrli. Kdor meni, da bi proti svoji volji moral priznati, da je vse samo belo, misli, da ne sme povedati, da je na tem tudi nekaj črnega. Nekateri pa gredo v drugo smer: ne marajo govoriti, ako ne morejo govoriti samo črno in negativno. In to stališče zavzemajo navadno že davno poprej, predno so revijo vzeli v roke in jo prebrali. Seveda se tak sklep pogosto potem pokriva za razlog, ki je iz trte izvit.

Kakor nam more biti tega žal, se vendar moremo po poldrugem letu obstoja Slov. kult. akcije z veseljem nasloniti na to, kar vre na dan iz priobčenega v tej številki. Slov. kult. akcija samo obžaluje, da ne more vsaj malenkostno poplačati sodelavcem in avtorjem njih trud. Pač pa je plačilo za nas vse lepa in plemenita beseda, ki se priznavalno izreka o našem delu. Še več — vedno bolj se prav okoli tega idealizma uveljavlja posebne vrste povezanost, ki sloni na ljubezni do stvaritev slovenskega duha in na skrbi za njegovo rast. Številni so med nami sodelavci, ki poleg vsega žrtvujejo še sami, kolikor morejo, da se delo ohranja in napreduje. Poleg njih ohranjajo naš razvoj vsi tisti, ki pristopajo kot člani in naročniki naših zbirk. Še dolgo bo trajalo, predno bo naša zgradba zavarovana in na trdnih temeljih, toda po poldrugem letu se že vidi, da bomo mogli biti tej nalogi kos, a to le, ako bomo znali število članov in naročnikov še zvišati. V domovini je bilo malo mecenov — mecenstvo je pogosto izraz visoke kulturne stopnje naroda — toda med nami samimi že štejemo nekaj ti-

L. K.

stih, ki so se odločili za mecensko sodelovanje — le da bi jih bilo še več. Vemo pa tudi, da je v teh razmerah mnogo takih med nami, ki se kljub osebnim materialnim težavam odločijo za naročilo, za nakup slovenske knjige ali umetnine.

Po izidu prvega zvezka Meddobja moremo po teh odnevih razbrati, da smo v okviru Slov. kult. akcije krenili čez pomembno točko razdobja. Če smo v prvem delu tega razdobja skušali zastaviti svoje delo na naraven razvoj in hotenje slovenskih kulturnih delavcev v samejstvu, tedaj smo to prvo dobo zbiranja sil srečno izpeljali. Trdno verujemo, da se nam bodo priključili še tisti, ki so dosedaj stali ob strani. Prehajamo v drugo dobo in pogled naprej nas ob vsem, kar smo mogli objaviti v tej številki, ne plaši. Naša opora je tista velika vera, ki sloni na idealizmu, ki je v prvem obdobju prelomil ne samo ovire šibkosti, ampak ustvaril dela, ki bi jih včasih mogli s težavo pričakovati celo v najlepših okoliščinah in v rednih razmerah v domovini. Ta vera, ki nas preveva, raztresene po vseh kontinentih, je naša največja in najtrdnjša opora.

NOVE KNJIGE V KNJIŽNICI SLOV. KULT. AKCIJE

Literatura

Trinkov koledar za beneške Slovence za leto 1953. Gorica 1953; str. 127.

Trinkov koledar za beneške Slovence za leto 1954. Gorica 1954; str. 127.

Trinkov koledar za beneške Slovence za leto 1955. Gorica 1955; str. 142.

Naravoslovje

Kaman Milan, Mladi biolog. Ljubljana 1951; str. 184.

Politično slovstvo

Atkins Edouard, Trieste c'est la guerre? Paris 1954; str. 62.

Umetnost

Veider Janez, Stara ljubljanska stolnica. — Njen stavbni razvoj in oprema. Ljubljana 1947; str. 112.

Waetzoldt Wilhelm, Du und die Kunst. Berlin 1954; str. 344, 174 slik v tekstu, 80 enobarvnih in 16 večbarvnih prilog.

SPOROČILO

Rok za knjižni natečaj Slovenske kulturne akcije se podaljšuje za en mesec, to je do konca meseca novembra tega leta.

Izdanja Slovenske kulturne akcije

Prvo poslovno leto (uvvedene deloma nove cene)

	Pesov	Lir	Dol.
Meddobje I; 1,2	20.—	500	1.50
Kociper: Mertik (samo broš.)	25.—	700	2.—
Meddobje I; 3	10.—	300	1.—
Vrednote	30.—	800	2.50
Meddobje I; 4	10.—	300	1.—
Pregelj: Moj svet in moj čas, broš.	35.—	800	3.—
isto; platno	45.—	1.100	3.50
isto; usnje	55.—	1.300	4.—

Kdor vzame celotni letnik skupaj, poseben popust!

Drugo poslovno leto

IZŠLO:

Meddobje II; 1, 2, 3, redno izdanje	30.—	650	2.50
Kos - Gorše: Križev pot, redno izdanje	15.—	300	1.—
Remec - Debeljak: Kyrie eleison, posebno izd.	20.—	400	1.50
Glas, mesečno poročilo Slovenske kulturne akcije			

V TISKU:

Narte Velikonja: Ljudje — zbirka novel, redno izdanje; izide v novembru 1955

V PRIPRAVI:

Marolt: Zôri, noč vesela — roman, redno izdanje; izide v januarju 1956

Meddobje II; 4, redno izdanje; izide 30. novembra 1955

Meddobje II; 5, redno izdanje; izide 30. februarja 1956

Meddobje II; 6, redno izdanje; izide 30. marca 1956

Vrednote III, zbornik znanstvenih razprav in esejev, redno izdanje; izide 30. decembra 1955

Geržinič Lojze: Irenej Fridorik Baraga, oratorij, izredno izdanje; izide v januarju 1956

Dinko Bertonec: Dhaulagiri, slovenski vzpon na Himalajo, izredno izdanje; izide v marcu 1956.

V začetku tekočega poslovnega leta je bilo določeno, da je naročnina na izdanja 1955/56 plačljiva do 30. septembra 1955. Kdor bi do tega dne ne plačal, bi izgubil pravico do naročninskih cen. — Ker pa so se zaradi razmer v Argentini naša izdanja nekoliko zakasnila, je primerno, da se rok za plačevanje naročnine podaljša, in sicer do konca leta 1955.

Naročnina celotnih izdanj je do tega roka sledeča:

V ARGENTINI:

Redna izdanja, broširana	140 \$
" " , v platno vezana	160 \$
Redna in izredni izdanji, broširana	200 \$
" " " " , v platno vez.	240 \$

V ITALIJI IN TRSTU:

Redna izdanja, broširana	3.600 L
" " , v platno vez.	4.000 L
Redna in izredni izdanji, broš.	5.000 L
" " " " , platno	5.800 L

V U.S.A. IN KANADI:

Redna izdanja, broširana	10.— dol.
" " , v platno vez.	11.— dol.
Redna in izredni izdanji, broš.	14.— dol.
" " " " , platno	16.— dol.

Člani Slovenske kulturne akcije imajo na vse gornje cene 25% popusta.

VAŽNO: Vsa denarna nakazila na ime blagajnika Slovenske kulturne akcije: Ladislav Lenček C.M.